

ДОПРИНОС ГРЧКО–СРПСКОЈ СРЕДЊОВЕКОВНОЈ ПИСМЕНОСТИ: ХРИШЋАНКА СУЛТАНИЈА МАРА БРАНКОВИЋ (1418–1487)

Георгиос Нектарнос Лонс*
Факултет
хуманистичких наука,
Грчки ошворени
универзитет, Пајра

Апстракт: У научном раду изражује се улога Србо–грчкиње Маре Бранковић, која је живела у првој половини 15. века и била сузруа Мураша II (1435). Мара се истицала по дубокој вери у православље и са позиције на којој се налазила ушница је на допринос слободи изражавања поробљених хришћанских верника. Када је преминуо Мураш II (1451), његов престо је наследио његов син Мехмед II (освајач Цариграда) који је као што ћемо видети посебно поштовао и волео своју маћеху Мару. Уосталом, њој је дуговао своје образовање. Мехмед II је усвојио Мари варош Жежево, данашње место Дафни код градића Нириша близу града Сера у северној Грчкој. Жежево се развило у један важан православни центар у османлијском периоду. Мара је преузела на себе улогу заштитнице Православне Цркве у Османлијском царству и била је једина која је имала ушницај на Мехмеда II који ју је поштовао и оловљавао је мајком. Марин двор у месту Жежево није био само место окуљања многих уледних личности што доба већ и један духовни и културни центар на шлу шадацине Османлијског царства. У Жежеву Мара је успела да оснује школу иконописа (аикографије) и школу која се бавила преписивањем старих рукописа. Она је даривала многе манастире на Светој Гори. Највећим њеним даром за цело православље сматра се поклон манастиру Светој Павла, у периоду када су Османлије освојиле Цариград, а што су били Часни дарови које су шри мурраца даривали Христу. Пренела их је шмо да би их сасла и сачувала.

Кључне речи: Мара Бранковић, српско–грчко порекло, Мураш II, Мехмед II, Жежево, светиорски манастири, Хиландар, Свети Павле.

У првој половини XV века, током којег су Турци Османлије опседали Византију, а православни хришћански народи на Балка-

* georgiosnek@hotmail.com.

ну били у великој опасности, Мара Бранковић (на грчком Μάρω Μπράνκοβιτς), која је била српско-грчког порекла, значајно је допринела обogaћивању културне баштине Византије и Православне Цркве тог доба. Мара је рођена 1418. године. Била је ћерка српског деспота Ђурђа Бранковића¹ и Гркиње Јерине (Ειρήνη), кћери Матије Кантакузина. Њен отац – Ђурађ Бранковић – наследио је, 1427. године, на српском престолу, свога ујака Стефана Лазаревића.

Током овог периода Србија је била суочена са великом кризом и са недаћама услед претњи и сталних сукоба са Турцима. Османлије су наставиле да продиру све дубље и дубље у унутрашњост Србије, зазимајући градове; на првом месту: Ниш и Крушевац. Под претњом најезде Турака многи Срби су били принуђени да избегну у Угарску. Сам Ђурађ Бранковић био је приморан да призна власт турског султана Мурата II (1421–1451), да плаћа годишње порезе и данак за своје вазалство, а године 1435. морао је да своју седамнаестогодишњу ћерку Мару преда турском султану за жену, као и да своје војне снаге стави на располагање турском султану кад год затреба.²

Брак између Маре Бранковић и турског султана склопљен је у Једрену 14. септембра 1435. године, и том приликом султан Мурат II добио је као мираз многа подручја на југу Србије, у замену за неку врсту слободе Српске Деспотовине, која је била под влашћу Османлија и била је у вазалном статусу потпуно потчињена Турцима.³ Тада су у Једрене стигла оба Марина брата, Гргур и Стефан.⁴ Султанија Мара, која је била ћерка хришћанског владара, и која је била слободном вољом предата турском султану, није морала да промени веру. Султан јој је дозволио да задржи своју хришћанску веру, и та његова одлука помогла је Мари, која је била владарка, али уједно и робиња, да допринесе како би се остварили, у што већој мери, интереси Србије и православља. Она је изразила већу жељу и спремност да сарађује са Османлијама него са Мађарима, који су били римокатоличке вере, али, и поред тога, она није стремилa томе да у потпуности потпадне под утицај Турака. Остала је православна хришћанка, помажући српском клиру, са позиције на којој се налазила као султанија, а такође је умногоме до-

¹ Више о Ђурђу Бранковићу види у: Ч. Мијатовић, *Деспош Ђурађ Бранковић*, Београд 1880; М. Спремић, *Ђурађ Бранковић 1427–1456*, Београд 2006; Д. Милошевић, *Родослови српских династија*, Београд 2006, стр. 121–125.

² К. Жиречек, *Историја Срба I*, Београд 1952, стр. 359.

³ Мара је предата турском султану Мурату II у пролеће 1434. године. О овоме види у В. Ђоровић, *Историја Срба*, Београд 2005, стр. 306.

⁴ М. Спремић, „Први пад Деспотовине“, *Историја српскога народа*, II, Српска књижевна задруга, Београд 1982, стр. 241.

принела слободи изражавања хришћанских верника у тадашњој поробљеној Србији. Мара је, у ствари, била прави заступник Православне Цркве пред Високом портом током најтежег периода за Србију.

Међутим, Мара је била изложена многим патњама и недаћама. Када су њена два брата (Гргур и Стефан) сковали заверу у Цариграду против султана, он их је ослепио на Васкрс 1441. године, иако је Мара покушала да га спречи у томе. Можда је она, својим посредством, успела да приволи султана да дозволи исте године (1441) њеној ослепљеној браћи да се врате у Србију. Мара је била сведок првог пада Србије под власт њеног супруга Мурата II, од 1439. до 1444. године. Била је сведок коначног пада Србије и града Смедерева у руке Турака, 1459. године. Свакако, она је доживела, као и сви православци, трагично освајање Цариграда, 1453. године, од стране њеног „сина“ Мехмеда II. Такође, Мара је много пута имала прилике да види сву горчину и окрутност примене такозваног закона *девширма*, (на српском „данак у крви“), који приказује, на тако леп начин, Иво Андрић у својем делу *На Дрини ћурџија*. И поред тога, Мара је успевала да помогне – онолико колико је могла и где год је могла – православним хришћанима и свим хришћанима, без разлике, са простора Балкана.

Султан Мурат II није поживео још дуго. Преминуо је у Једрену фебруара 1451. године. Наследио га је његов син Мехмед II (1451–1481), који је касније био на челу Високе порте у Цариграду, освојивши је на силу. Одмах чим је дошао на престо Османлија, Мехмед II је показао своје освајачке намере. Његов циљ био је освајање Цариграда. Стога је почео да гомила све своје војне снаге и да кује планове о освајању овог града, остављајући на страну хришћанске снаге са севера. Мехмед Други је, заједно са Ђурђем Бранковићем, обновио ранији споразум о вазалском статусу Србије, користећи при томе, да би остварио своје циљеве, и султанију Мару, удовицу свог оца, која је била ћерка Ђурђа Бранковића. Овде треба рећи да је Мехмед II пуно волео и поштовао своју маћеху Мару, којој је дуговао своје образовање.⁵ Свакако, Мара га је научила „Оче наш“ и „Богородице Дјево“.⁶ Према тврдњама историчара Кривоула, Мехмед је од ње научио да говори грчки. Према мишљењу Георгија Сфранциса, „стекао је љубав која приличи краљевима, захваљујући својој маћехи, владарки Мари“. Тако је, уз посебне почести и уз велику пратњу, Мехмед II дозволио Мари, фебруара 1451. године, да се врати у Србију, са којом је склопио мировни споразум. Наравно, Мари је враћен и мираз који је дат приликом њене удаје, а такође су била обезбеђена и новчана средства за њену мировину, како наводи историчар Халкокон-

---

⁵ В. Ђоровић, *Историја Срба*, Београд 2005, стр. 327.

⁶ Ђ. Слијепчевић, *Историја Српске Православне Цркве*, I, Београд 1962, стр. 298.

дил. Иако је у том периоду било разних понуда за њену удају, Мара је ипак желела да посвети свој живот добротворству.⁷

Марин отац умро је 1456. године, а већ наредне године умрла је и њена мајка. Тада је наступила криза унутар њене владарске породице, која се огледала у томе што су постојали они који су више волели да се настави дотадашња мирољубива политика према Османлијама, и они који су се надали помоћи са Запада.⁸ Што се тиче Маре, она није чак присуствовала ни сахрани своје мајке, да би избегла нежељене сусрете са представницима Запада. Отишла је у Једрене, заједно са својим братом Гргуром, који се замонашио у манастиру Хиландар,⁹ и са својим ујаком Томом Кантакузином. Вероватно је у то време њен други брат, Стефан, отишао у тада православну Албанију и оженио се Ангелином, ћерком тамошњег владара.

Султан Мехмед II примио је Мару, уз одавање изузетних почести, по њеном повратку из Србије. Том приликом јој је уступио варошицу Жежево (на грчком Έζωβα), данашње место Дафни код градића Нигрита, близу града Сера, у северној Грчкој (варошица Жежево се до 1928. године звала Ефхаита, а после 1928. године добила је име Дафни) и била је важно место кроз које су пролазили и у коме су се сусретали многи људи, и, такође, у овој варошици је столовала и једна православна епископија.¹⁰ У то доба епископ је био Јоаникије, један од ктитора манастира Часног Претече у Серу, а у главној манастирској цркви сачуван је његов гроб. Овде вреди напоменути да је у овој новој фази геополитичких односа, Мехмед II полагао право на Србију, као син и наследник Мурата II, који је оженио српску принцезу Мару, која је била Мехмедова маћеха.

⁷ Године 1451. хроничар Г. Сфранцис пише да је постојала понуда да се Мара уда за цара Константина Палеолога XI. Према писању С. Рансимана, Сфранцис је сматрао богату хришћанку Мару, султанову удовицу, још увек пожељном младом женом на турском двору, која је уживала изузетно велики углед, па би, стога, могла да буде добра царева супруга. Међутим, Марино одбијање је било упорно и непромењено. Она је желела да се посвети, у остатку свог живота, углавном добротворствима, остајући неувдата. Године 1454. Мари је уследила брачна понуда од чешког владара, али и та понуда је доживела исту судбину као и претходна.

⁸ В. Ђоровић, *Историја Срба*, Београд 2005, стр. 338.

⁹ Гргур је преминуо у манастиру Хиландар као монах Герман, 16. октобра 1459. године. Више о томе види у М. Спремић, „Пропаст средњовековне државе“, *Историја српскога народа*, II, Српска књижевна задруга, Београд 1982, стр. 311.

¹⁰ Име варошице Дафни наводи се у рукописима који се чувају у многим манастирима на Светој Гори, у којима се говори о епископу у месту Жежево. Од оних сведочанстава којима располажемо види се да је ова варошица представљала средиште овог подручја, пре него што је изграђено место Нигрита, које ће касније постати административни и црквени центар. Такође треба напоменути да је у Жежеву постојала православна епископија, која је потпадала под јурисдикцију Митрополије града Сера.

Окружена српским властелинима и црквеним великодостојницима, Мара је одржавала дипломатске односе са многим другим владарима. У вођењу црквене политике Мара је настојала да ојача, унутар Османлијске државе, свој утицај и углед који је имала као члан породице Бранковић и као супруга султана Мурата II. Њен син Мехмед II, кога је она наследила од друге мајке, много ју је поштовао и називао ју је мајком.¹¹ Мехмед је сматрао Мару чланом султанове породице. Управо због тога можемо рећи да је Мара, у том конкретном периоду, била једина која је извршила одређени утицај на султана Мехмеда II и преузела улогу заштитнице Православне Цркве унутар Османлијског царства. На тај начин имала је великог утицаја на вођење црквене политике. Она је три пута успела да убеди султана да постави на патријаршијски престо Цариграда тројицу истакнутих јерараха: и то 1467. године Митрополита Пловдива (Филипупоља) Дионисија I,¹² 1475. године постављен је Србин Рафаило I, а 1486. године постављен је Нифон II, са Пелопонеза.

На дан 6. марта 1459. године Мехмед II је посведочио да је Мара купила свети храм мале Свете Софије у Солуну, али до дан-данас није прецизно утврђено где се он налазио. Године 1469. бугарски монаси затражили су помоћ од Маре и молили је да се лично заложити код султана како би им он дао дозволу да преместе свете мошти Светог Јована Рилског из Трнова у Рилски манастир, што је, на крају, било могуће, јер је Мара успела у преговорима са султаном.¹³ Године 1479. Мара је дошла у посед, заједно са Фаик-пашом, једног језера близу града Сера. Такође је даривала, пуно пута, митрополијски храм у Серу.

Марино црквено власништво и њен посед у месту Жежево нису представљали само место окупљања многих угледних личности тога доба, већ се овде радило о духовном и културном центру, који се налазио на тлу тадашњег Османлијског царства. Мара је тада у овој варошици основала школу агиографије, а такође је основала и школу која се бавила преписивањем старих рукописа. Године 1480. по њеној наредби писар Владислав преписао је књигу *Шестоднев*, од Светог Василија Великог. Мара је дала да се сагради и кула (пирг) посвећена Светом Ђорђу, чији остаци су сачувани до данашњег дана. Сматра се да је варошица Жежево била, на

---

¹¹ Мехмедова мајка је умрла 1449. године, и он се током целе своје владавине односио према Мари као према другој мајци.

¹² Дионисије I био је врли и мудри отац. На неки начин он је био духовно оличење Митрополита ефеског Светог Марка, који је био противник унијата. После шест година патријарашке службе Дионисије је напустио трон и повукао се у манастир Икосифинисис, на планини Пангеон.

¹³ Д. Богдановић, „Нова средишта књижевне делатности“, *Историја српскога народа*, II, Српска књижевна задруга, Београд 1982, стр. 338; В. Ђоровић, *Историја Срба*, Београд 2005, стр. 369.

неки начин, место њеног самоизгнанства. И као што каже Епископ Атанасије Јевтић, могуће је да је Мара примила и монашки чин, иако не постоје конкретна сведочанства о томе. Године 1459. у тој варошици су се настанили и живели, заједно са Маром, све до 1463. године, њен ујак Тома Кантакузин, као и многи други Срби и Грци, и монаси и властелини.

Настављајући традицију свога оца, Мара је издашно даривала многе манастире на Светој Гори, посебно манастире Хиландар и Свети Павле. Света Гора чува седам османлијских докумената који говоре о Мариним активностима на том пољу, а такође постоје и многобројни несређени и непреведени документи о томе. И у манастиру Светог Павла налазе се два писана документа која се односе на Марину личну имовину, и ту се наводи да је она поклонила три петине (3/5) своје имовине манастиру Хиландар, као и да је две петине (2/5) поклонила манастиру Светог Павла.

Најстарији писани документ датира из 1. марта 1469. године. Тада је од ватре страдао манастир Есфигмен, а Мара је откупила метох овог манастира у Проблаку, заједно са тврђавом и млином, и поклонила га је манастиру Светог Павла, како ова имовина не би напустила Свету Гору. Наиме, у овом документу пише следеће: „Εγώ η Μάρω η κυρά από την Εζωβά εγύρευσα ίνα αγοράσω (Ја, Мара, господарица из Жежева тражила сам да купим...)“. У тексту документа од 13. априла 1479. године, Мара носи следећу титулу: „Σουλτάνα του αυτοκράτορος Μουράτ Ευσεβής αυτοκράτειρα, Μάρω, θυγάτηρ του Δεσπότη Γεωργίου (Султанија цара Мурата побожна царица, Мара, кћерка деспота Ђурђа)“. Такође, она је оверавала хрисовуље печатом са прстена свога оца. Године 1466. Мара је поклонила велике површине земље у Жежеву и Моравици светогорским манастирима Хиландару и Светом Павлу, где су боравили српски и грчки монаси. Штавише, манастир Хиландар чува још четири писана документа која говоре о Мари, наводећи многе поклоне које је она даривала, као и њене одлуке у вези са решавањем спорова око власништва над имањима.

Међутим, поклањање земље манастирима не може се сматрати највећим даривањем владарке Маре манастирима на Светој Гори, већ се њеним највећим поклоном може сматрати онај који је она даривала манастиру Светог Павла, а то су Часни дарови које су Христу принела тројица мудраца. Према Светом Предању, ови поклони су се налазили у Јерусалимској Цркви све до, отприлике, 400. године после Христа, када су пренети у Цариград. Оданде су премештени у Никеју због освајања Цариграда од стране крсташа, 1204. године. Шездесет година касније, ови дарови су поново враћени у Цариград. Када је уследило освајање Цариграда од стране Османлија, Мара је, да би спасила ове

Часне дарове, одлучила да их премести у манастир Светог Павла, на Светој Гори Атонској, чији је ктитор био њен отац.¹⁴ Тако, данас међу многим драгоценим реликвијама, које се чувају на Светој Гори, изузетно место заузимају ови Часни дарови: злато, тамјан и смирна. Злато се налази у облику двадесет осам пажљиво исклесаних плочица. Тамјан и смирна сачувани су као мешавина у облику седамдесет куглица. Како би били боље сачувани, ови дарови раздвојени су и налазе се у одвојеним ковчезима са светим моштима, у ризници овог манастира. Такође, у манастиру Ватопед, на Светој Гори, до данашњих дана сачуван је Марин дар – драгоцени везени приказ Христове сахране.

Такође је Мара даривала манастир Светог Павла имањем у солунској области Каламарја. Једно предање каже да је овај део града Солуна добио име по владарки Кали Марија (у преводу Добра Марија) или Каламарија, па се данас назива Каламарја. Тамо су се налазили и метоси манастира Хиландар, све док их – 1821. године – Турци нису спалили.

На заласку свог живота, Мара је, вођена дубоко религиозним и патриотским осећањима, даривала манастир Светог Павла имањем од укупно 16 хиљада јутара земље у Жежеву, тврђавом са кулом, тамошњим светим храмом, разним здањима, шумом и делом језера са рибарским газдинством. Како би после своје смрти осигурала увек вољене светогорске манастире Хиландар и Свети Павле, Мара Бранковић се 1481. године повезала са влашким војводом Владимиром IV (1482–1496) и поверила му је бригу о овим манастирима. Касније су ови манастири уживали заштиту свих наредних војвода, које је требало да призна, једног после другог, и Висока порта.

После Марине смрти, 14. септембра 1487. године, у месту Жежево настанили су се монаси из манастира Светог Павла, који су, касније, подигли и другу кулу. Постоје три верзије о томе где се налази Марин гроб. Прва наводи да се њен гроб налази негде између две куле. Друга верзија каже да се њен гроб налази на Светој Гори, а трећа да се он налази у манастиру Икосифинисис, на Пангеону.

Закључак

Као закључак можемо да кажемо да у време када балканске државе падају једна за другом у руке Османлија, Мара Бранковић, која је била

---

¹⁴ Једно предање говори о Марином виђењу у сну, током којег је она чула један глас који јој је наредио да стане на једном одређеном месту, јер је женама забрањено да посећују Свету Гору, управо у моменту када су монаси овог манастира силазили са намером да приме Часне дарове. На овом месту на путу од тада се налази један мали свети храм (капелица).

српско-грчког порекла, живи са Османлијама, али истовремено чува не-такнуту своју веру, као члан Православне Цркве. Овим својим одлучним ставом и понашањем, Мара је успела да придобије поверење и поштовање Османлија, што је довело до тога да јој они допусте да се залаже за добробит хришћана. У временском периоду о којем говоримо, потчињени православни балкански народи живели су у миру и у братским односима. Њихова религиозна свест била је јача од њихове националног идентитета. Стога, овај њихов суживот представља највећу заоставштину међу православним балканским народима и највећу вредност која траје до данас. И лик Маре Бранковић умногоме је допринео очувању баштине балканских народа. Остаци здања у месту Жежево, близу данашњег грчког града Сера, сведоче о томе да је током наше историје постојала једна вредна и динамична владарка, која је волела мир, слободу и православље.

Библиографија

Богдановић, Д. (1982), „Нова средишта књижевне делатности“, *Историја српскога народа*, II, Српска књижевна задруга, Београд, стр. 330–342.

Јефтић, А. (2006), *Επίσκοπος Ζαχλουμίου, Ερζεγοβίνης και Παρθαλασσίας*, „Η Ορθόδοξη Κληρονομιά στη Χερσόνησο του Αίμου στο παρελθόν και στο παρόν. Η Μάρα Μπράνκοβιτς στην Νιγρίτα τον 15^ο αι. Μια Ορθόδοξη παρουσία στα υπόδουλα Βαλκάνια“, *Δημοσίευση στον Συλλογικό Τόμο: Ο Κόσμος της Ορθοδοξίας στο παρελθόν και στο παρόν*, Θεσσαλονίκη, σσ. 111–131.

Лиречек, К. (1952), *Историја Срба*, I, Београд.

Калић, Ј. (2001), *Срби у позном средњем веку*, Београд.

Мијатовић, Ч. (1880), *Десџош Ђурађ Бранковић*, Београд.

Милошевић, Д. (2006), *Родослови српских династија*, Београд.

Слијепчевић, Ђ. (1962), *Историја Српске Православне Цркве*, III, Београд.

Спремић, М. (1982), „Први пад Деспотовине“, *Историја српскога народа*, II, Српска књижевна задруга, Београд, стр. 241–253.

Спремић, М. (1982), „Пропаст средњовековне државе“, *Историја српскога народа*, II, Српска књижевна задруга, Београд, стр. 303–313.

Спремић, М. (2006), *Ђурађ Бранковић 1427–1456*, Београд.

Спремић, М.; Калић, Ј. (1982), „Султан Мехмед II Освајач и Србија“, *Историја српскога народа*, II, Српска књижевна задруга, Београд, стр. 289–302.

Ђоровић, В. (2005), *Историја Срба*, Београд.

Fotić, A. (2000), „Despina Mara Branković and Chilandar, Between the Desired and the Possible“, *Међународни научни скупи Осам векова Хилан-*

гара, историја, духовни животи, књижевности, уметности и архитектура, зборник, Београд, стр. 93–100.

Примљено: 11. 11. 2015.

Исправљено: 19. 11. 2015.

Одобрено: 25. 11. 2015.

THE CONTRIBUTION OF CHRISTIAN SULTANA MARA BRANKOVIĆ (1418–1487) FOR THE GREEK-SERBIAN MEDIEVAL LITERACY

Georgios Nektarios Lois

*Faculty of Humanities and Social Sciences,
University of Patras*

***Summary:** In the study it is examined the role of Mara Brankovic, Serb-Greek woman, who lived in the first half of the 15th century and was the wife of Murad II (1435). Mara was distinguished by a deep Orthodox faith and the position in which influenced in the contribution of the freedom of expression of the enslaved Christian believers. When Murad II died (1451), his throne was succeeded by Mehmed II (conqueror of Constantinople), which as we will see greatly respected and loved his stepmother Mara.*

Mehmed II brought Mara the house in Yezhov, and that place was not only a meeting place of many prominent persons of that time, but also a spiritual and cultural center on the territory of the Ottoman Empire.

Mara donated many monasteries on Mount Athos, but the greatest gift (the Holy Gifts which are the three wise men gave to Jesus) was gift to the monastery of St. Paul, in the period when the Ottoman Turks conquered Constantinople.

***Key words:** Mara (Maro) Branković, Serbian-Greek origin, Murad II, Mehmed II, Yezhov, Mt. Athos, Chilandar, Saint Paul.*

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΣΕΡΒΙΚΗ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ. Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΗ ΣΟΥΛΤΑΝΑ ΜΑΡΩ ΜΠΡΑΝΚΟΒΙΤΣ (1418–1487)

Γεώργιος Νεκτάριος Λόης

Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών, Πάτρα

Περίληψη: Στην εργασία διερευνάται ο ρόλος της ελληνοσερβίδας Μάρως Μπράνκοβιτς, η οποία έζησε το πρώτο ήμισυ του 15^{ου} αιώνα και ήταν σύζυγος του σουλτάνου Μουράτ Β' (1435). Η Μάρω διακρίθηκε για την βαθιά πίστη της στην Ορθοδοξία και από τη θέση της επέδρασε ενεργητικά στην ελευθερία της εκφράσεως των πιστών υποδούλων χριστιανών. Όταν απεβίωσε ο Μουράτ Β' (1451), στον θρόνο τον διαδέχθηκε ο υιός του Μωάμεθ Β' ο Πορθητής, ο οποίος όπως διαπιστώνουμε εσέβετο και αγαπούσε ιδιαίτερως την μητριά του Μάρω. Αλλωστε, σε αυτή όφειλε την όποια μórφωση. Ο Μωάμεθ Β' παραχώρησε στην Μάρω, την κωμόπολη Έζοβα, την σημερινή Δάφνη, πλησίον στην Νιγρίτα Σερρών της Βορείου Ελλάδος. Η Έζοβα εξελίχθηκε σε ένα σπουδαίο κέντρο της Ορθοδοξίας την περίοδο των Οθωμανών. Η Μάρω είχε αναλάβει τον ρόλο της προστάτιδος όλης της Ορθοδόξου Εκκλησίας στην Οθωμανική αυτοκρατορία και ήταν η μόνη που είχε επιρροή στον Μωάμεθ Β', ο οποίος την σεβόταν και την αποκαλούσε μητέρα. Το αρχοντικό της Μάρως στην κωμόπολη Έζοβα δεν ήταν μόνο κόγχη διέλευσης υψηλών προσωπικοτήτων αλλά και ένα πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο, στην τότε οθωμανική επικράτεια. Στην Έζοβα η Μάρω κατόρθωσε να δημιουργήσει σχολή αγιογραφίας και αντιγραφής χειρογράφων. Η ίδια προσέφερε πολλές δωρεές στο Άγιον Όρος. Ως κεφαλαιώδης όμως προσφορά για την Ορθοδοξία θεωρείται, όταν έγινε η Αλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς, η δωρεά στην ιερά μονή Αγίου Παύλου των Τιμίων Δώρων που προσέφεραν οι τρεις Μάγοι στον Χριστό. Τα μετέφερε εκεί για να τα σώσει.

Λέξεις κλειδιά: Μάρω, Μπράνκοβιτς, ελληνοσερβικής καταγωγής, Μουράτ Β', Μωάμεθ Β', Έζοβα, αγιορείτικες μονές, Χιλανδάρι, Αγίου Παύλου.